Көлікпен қамтамасыз етудің тиімділігі

Тасымалдаудың ең ұтымды нұсқасын таңдаудың негізгі мәселесі көлік процесінің тиімділігін бағалау болып табылады. Тиімділік критерийін таңдау тасымалдаудың нақты жағдайларына және шешілетін міндетке байланысты. Жергілікті (жеке) және жалпыланған (кешенді) тиімділік критерийлері бар.

Жергілікті тиімділік критерийлері, егер тасымалдаудың салыстырылатын нұсқалары бір жеке көрсеткіш бойынша ерекшеленсе қолданылады. Сонымен, тасымалдаудың сағаттық кестелерін енгізу кезектегі автомобильдердің тоқтап қалуын болдырмайды. Бұл жағдайда тасымалдаудың салыстырылатын нұсқаларының тиімділігін бір көрсеткішпен бағалауға болады: тиеу және түсіру пункттеріндегі автомобильдің тоқтап қалу ұзақтығы. Көліктің тоқтап қалуының құнын бағалауды да қолдануға болады. Тасымалдаудың ұтымды бағыттарын енгізу бос жүрістерді азайтуды қамтамасыз етеді. Бұл жағдайда салыстырылған нұсқалардағы айырмашылықты автомобильдердің бос жүгірістерінің қысқаруымен немесе қандай да бір жолмен бос жүріске байланысты басқа көрсеткіштермен бағалауға болады:

Көлік процесінің тиімділігін талдау

Тасымалдаудың ең ұтымды нұсқасын таңдаудың негізгі мәселесі көлік процесінің тиімділігін бағалау болып табылады. Тиімділік критерийін таңдау тасымалдаудың нақты жағдайларына және шешілетін міндетке байланысты. Жергілікті (жеке) және жалпыланған (кешенді) тиімділік критерийлері бар.

Жергілікті тиімділік критерийлері, егер тасымалдаудың салыстырылатын нұсқалары бір жеке көрсеткіш бойынша ерекшеленсе қолданылады. Сонымен, тасымалдаудың сағаттық кестелерін енгізу кезектегі автомобильдердің тоқтап қалуын болдырмайды. Бұл жағдайда тасымалдаудың салыстырылатын нұсқаларының тиімділігін бір көрсеткішпен бағалауға болады: тиеу және түсіру пункттеріндегі автомобильдің тоқтап қалу ұзақтығы. Көліктің тоқтап қалуының құнын бағалауды да қолдануға болады. Тасымалдаудың ұтымды бағыттарын енгізу бос жүрістерді азайтуды қамтамасыз етеді.

Бұл жағдайда салыстырылған нұсқалардағы айырмашылықты автомобильдердің бос жүгірістерінің қысқаруымен немесе қандай да бір жолмен бос жүріске байланысты басқа көрсеткіштермен бағалауға болады:

* жүгірісті пайдалану коэффициенті;

* жалпы жүгіру;

• отын шығыны және т. б.

Кешенді тиімділік көрсеткіштері іс-шаралар бір уақытта көлік процесінің бірнеше сипаттамаларын өзгерткен кезде қолданылады.

Мысалы, жылжымалы құрамды ауыстыру келесі параметрлердің өзгеруіне әкеледі:

* жүк көтергіштігі;

* тиеу және түсіру оңай;

* отынның меншікті шығыны;

* амортизациялық аударымдар және т. б.

Бұл жағдайда жеке критерий жеткіліксіз.

Тиімділіктің жергілікті көрсеткіштері ретінде көлік процесінің технологиялық параметрлері қолданылады:

* тасымалдаудың орташа қашықтығы;

* нөлдік жүгіріс;

• бос жүгіру;

* автомобильдердің жалпы жүк көтергіштігі;

* жүк көтергіштігін пайдаланудың орташа коэффициенті;

* жалпы қарапайым автомобильдер;

* автокөліктерге қажеттілік;

* тасымалдаудың берілген көлемін орындауға жұмсалатын тонна-сағат;

* тасымалдауды орындаудың жалпы уақыты;

* уақтылы жеткізу;

* жолдағы жүк құны;

* жүктерді жеткізу жылдамдығы;

* жолдағы жүк шығынының шамасы;

* жүктің сақталуы.

Көлік процесінің тиімділігінің жергілікті көрсеткіштеріне мыналар жатады:

* энергия сыйымдылығы;

* материал сыйымдылығы;

* тасымалдаудың материалдық сыйымдылығы.